

**Analýza slovenského a maďarského návrhu dohody
medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou o spôsobe vykonania rozsudku
Medzinárodného súdneho dvora z 25. septembra 1997 vo veci Sústavy vodných diel
Gabčíkovo - Nagymaros v nadväznosti na rokovanie vládnych delegácií
v Budapešti 3. mája 2007**

Hlavné rozdiely slovenského a maďarského konceptu:

1. Maďarská strana navrhuje, aby bola Dohoda uzavretá na dobu do uzavretia Dodatkovej zmluvy, a pokiaľ by Dodatková zmluva nebola uzavretá, a to z akýchkoľvek dôvodov, stala by sa táto Dohoda definitívnym riešením. Navyše navrhuje, aby sa touto Dohodou zmenil obsah záväzkov zo Zmluvy z roku 1977. Slovenská strana naopak považuje túto Dohodu za určité prechodné, dočasné riešenie na obdobie cca 10 rokov, počas ktorého by sa strany mali dohodnúť na Dodatkovej zmluve, a pokiaľ k uzavretiu Dodatkovej zmluvy z akýchkoľvek dôvodov nedôjde, vrátili by sme sa do právneho stavu pred uzavretím tejto Dohody. Pre slovenskú stranu je neprijateľné, aby sa menil rozsah zmluvných záväzkov zo Zmluvy z r. 1977 do doby, kým budú známe výsledky uskutočnených SEA a EIA. Vysvetlenie pozície slovenskej strany je nižšie.
2. Z vyššie uvedeného rozdielného prístupu vyplývajú aj rozdielne návrhy na riešenie otázky podielu na vyrobenej energii a na rozdelenie vody medzi Hrušovskú zdrž a staré koryto Dunaja. Slovenská strana na svojich pôvodných návrhoch z 19. 12. 2006 v zásade trvá, hoci predkladá spresňujúce formulácie. Ide o dočasné riešenie, konečné riešenie tejto otázky bude závisieť od toho, ktoré technické riešenie bude prijaté oboma stranami ako optimálne. Tieto otázky budú teda znovu, a už definitívne, riešené v rámci Dodatkovej zmluvy.
3. Obdobná situácia je aj v otázkach plavby a údržby starého koryta. V týchto dvoch prípadoch slovenská strana vychádza z toho, že na základe Dohody sa dočasne prerušuje účinnosť záväzkov MR zo Zmluvy z roku 1977, preto by mala náklady na údržbu starého koryta a na údržbu plavebnej cesty pod Sapom v tomto prechodnom období znášať maďarská strana.
4. Maďarská strana považuje VD Gabčíkovo a VD Nagymaros za dva samostatné a oddeliteľné projekty. Slovenská strana naopak vychádza z jasného princípu nedeliteľnosti celej sústavy vodných diel – pozri nižšie uvedené slovenské dôvody.
5. Maďarská strana zastáva názor, že rozsudok MSD „zrušil“ jej záväzok postaviť VD Nagymaros a tým aj riešiť problematiku úseku Dunaja od Sapu po Budapešť. Slovenská strana považuje takýto záver za účelový a celkovo nesprávny. Zastáva názor, že obsah Zmluvy z roku 1977 môže zmeniť iba dohoda obidvoch zmluvných strán.
6. Je to zrejme na základe vyššie uvedených dôvodov, prečo maďarská strana nechce súhlasiť s tým, aby sa SEA a EIA vykonala na akýkoľvek variant s dolným stupňom. Slovenská strana naopak požaduje, aby bolo z Dohody úplne jasné, že sa SEA a EIA vykonajú na rôzne varianty dolného stupňa, ako aj bez dolného stupňa alebo bez akéhokoľvek vzdutia hladiny Dunaja na úseku pod Sapom. Slovenská strana považuje svoju požiadavku za legitímnu a logickú.

Dôvody, ktoré viedli slovenskú delegáciu k predloženiu návrhu dohody z 19. 12. 2006:

1. Rokovania oboch štátov počas viac ako 9 rokov od vynesenia rozsudku MSD nedospeli k žiadnemu konkrétnemu výsledku, okrem návrhu rámcovej dohody z roku 1998, ktorý však maďarská strana vzápätí odmietla.
2. Názory oboch strán sa nepodarilo zblížiť ani v rámci fungovania pracovných skupín.
3. Maďarské delegácie nemali mandát rokovať o stupni Nagymaros, čo bola prekážka komplexného posúdenia celého projektu, keďže slovenská strana vychádza z ustanovenia čl. 1 ods. 1 Zmluvy z roku 1977, v ktorom je uvedené, že VD Gabčíkovo a VD Nagymaros tvoria jednotnú, nedeliteľnú prevádzkovú sústavu objektov, obe diela sú vzájomne prepojené a vzájomne sa ovplyvňujú, nie je možné prijať definitívne riešenie na jednej časti diela bez znalosti technického riešenia v druhej časti diela.
4. Maďarská delegácia zaujala úplne nesprávnu a neopodstatnenú právnu pozíciu, že rozsudok MSD „zrušil“ jej záväzok postaviť VD Nagymaros a tým aj riešiť problematiku úseku Dunaja od Sapu po Budapešť. Maďarská strana síce svojím postupom nepriamo potvrdzuje názor slovenskej strany, že takýto záväzok môžu ukončiť len obe zmluvné strany vzájomnou dohodou, keďže stále navrhuje ustanovenia, ktoré by otázku dolného stupňa vyriešili so súhlasom oboch zmluvných strán – pozri návrh znenia Článku III Dohody.
5. Maďarská strana neustále hovorí o tom, že realizácia VD Nagymaros alebo iného dolného stupňa by bola ekologická a ekonomická katastrofa, napriek tomu aby toto tvrdenie vierohodne doložila. Dôkazy podporujúce toto tvrdenie nebola maďarská strana schopná predložiť MSD v roku 1997 a ani následne neposkytla slovenskej strane žiadne vierohodné a overiteľné údaje. Slovenská strana tieto obavy nezdieľa, a preto navrhuje, aby sa urobila SEA a EIA rôznych možných riešení. Slovenská strana je pripravená výsledky takýchto štúdií rešpektovať a podľa nich upraviť Zmluvu z roku 1977.
6. Slovenská delegácia vychádza z toho, že záväzok MR postaviť VD nezanikol. Na druhej strane je zrejmé, že SR nemá žiadne prostriedky, ktoré by mohli MR donútiť k splneniu tohto záväzku. Súčasne však slovenská delegácia rešpektuje a berie s plnou vážnosťou obavy Maďarska spojené s realizáciou VD Nagymaros alebo iného dolného stupňa. Slovenská delegácia však rovnako so znepokojením hodnotí situáciu, keď sa kvôli vine MR takmer 20 rokov nijako nerieši problematika Dunaja pod Sapom. Preto SR neustále opakuje, že je potrebné na tomto úseku uskutočniť SEA a EIA na rôzne varianty, pričom slovenská strana je si vedomá toho, že pokiaľ sa preukážu maďarské obavy z ekologickej katastrofy realizáciou dolného stupňa, nebude mať žiadne dôvody, aby nesúhlasila s nepostavením Nagymarosu alebo iného dolného stupňa bez akýchkoľvek nárokov na kompenzácie. Pokiaľ sa však maďarské obavy nepotvrdia alebo ich bude možné vyriešiť modifikáciou projektu, bude slovenská strana súhlas s nepostavením dolného stupňa spájať s nárokmi na kompenzáciu a bude požadovať od maďarskej strany, aby na svoje náklady vyriešila otázky plavby a protipovodňovej ochrany na úseku pod Sapom.

7. Slovenská delegácia vychádzala z toho, že je v záujme oboch štátov, aby rozdielne názory strán na SVD G/N nezaťažovali ich vzájomné vzťahy, preto chce počas určitého obdobia pozastaviť účinnosť záväzkov zo Zmluvy z roku 1977, ktoré doposiaľ neboli zrealizované, ide výlučne o záväzky maďarskej strany. Slovenská strana považovala takýto návrh za ústretové gesto. Zároveň bol účel návrhu Dohody transformovať v súlade s rozsudkom MSD Variant C (stupeň Čunovo) z *de facto* statusu do zmluvného režimu.

8. Slovenská delegácia považuje návrh Dohody za určitý nástroj na odblokovanie situácie, ktorý umožní stranám pokračovať v rokovaní, nenúti ich zmeniť právne stanoviská a z tohto dôvodu nemôže mať žiadny dopad na rozsah záväzkov uvedených v Zmluve z roku 1977 a na ňu nadväzujúcich zmluvných dokumentoch.

9. Slovenská delegácia sa snažila pri formulovaní textu návrhu Dohody nájsť také formulácie, ktoré by boli nekonfliktné, prijateľné pre obe strany a umožňujúce ponechať si rozdielne právne názory do doby, keď budú k dispozícii všetky potrebné vedecky overené fakty pre seriózne rozhodnutie oboch štátov, čo so Zmluvou z roku 1977 a Sústavou vodných diel Gabčíkovo Nagymaros.

Kompromisný návrh delegácie vlády SR verzia č. 2:

S cieľom zapracovať niektoré pripomienky maďarskej strany a vyjasniť tie pasáže návrhu, ktoré mohli byť maďarskou stranou nesprávne interpretované, predkladáme aktualizovanú verziu slovenského návrhu.

Návrh dohody

Medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou o spôsobe vykonania rozsudku Medzinárodného súdneho dvora z 25. septembra 1997

Slovenská republika a Maďarská republika (ďalej len „zmluvné strany“),

zaviazané implementovať rozsudok Medzinárodného súdneho dvora z 25. septembra 1997 vo veci Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros (ďalej len „Rozsudok“) v jeho úplnosti a dobrej viere,

želajúc si zrealizovať výsledky rokovaní podľa článku 5 Osobitnej dohody o predložení sporu, týkajúceho sa Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros Medzinárodnému súdному dvoru, podpísanej v Bruseli 7. apríla 1993 (ďalej len „Osobitná dohoda“),

potvrdzujúc svoje záväzky zakotvené v Zmluve medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci, podpísanej v Paríži 19. marca 1995,

želajúc si zabezpečiť dosiahnutie cieľov Zmluvy medzi Československou socialistickou republikou a Maďarskou ľudovou republikou o výstavbe a prevádzke Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros podpísanej 16. septembra 1977 (ďalej len „Zmluva 1977“) na úseku rieky Dunaj medzi Bratislavou a Budapešťou,

majúc na mysli, že úplná implementácia Rozsudku sa uskutoční v niekoľkých krokoch, z ktorých prvý predstavuje táto dohoda,

majúc na zreteli svoje medzinárodnoprávne záväzky, vrátane dvojstranných a mnohostranných zmlúv platných medzi zmluvnými stranami a pravidiel medzinárodného obyčajového práva,

majúc tiež na zreteli svoje právne záväzky vyplývajúce z ich členstva v Európskej únii,

dohodli sa takto:

Článok I **Účel dohody**

1. Účel tejto dohody je vytvoriť podmienky pre vykonanie Rozsudku a zabezpečiť dočasný právny a technický režim na úseku Dunaja medzi Bratislavou a Budapešťou a dočasne čo najlepšie dosiahnuť ciele Zmluvy 1977.
2. Účel tejto dohody je tiež vymedziť mechanizmus na naplnenie záväzku zmluvných strán trvale dosiahnuť ciele Zmluvy 1977.

Článok II **Implementácia Rozsudku**

1. Zmluvné strany prijímajú Rozsudok ako konečný a záväzný. Zmluvné strany zakladajú touto dohodou základné princípy, ktoré sú potrebné pre vykonanie Rozsudku. Zmluvné strany uznávajú, že medzi zmluvnými stranami bude uzavretá ďalšia zmluva, ktorá zmení Zmluvu 1977 (ďalej len „Dodatková zmluva“).
2. Táto dohoda dočasne upravuje záväzky zmluvných strán vo vzťahu k Zmluve 1977.
3. V súlade s Rozsudkom zabezpečí Dodatková zmluva splnenie cieľov Zmluvy 1977 vo svetle existujúcej situácie.
4. Zmluvné strany sa dohodli na spoločnej realizácii strategického posudzovania vplyvov podľa Smernice Európskeho parlamentu a Rady o strategickom posudzovaní vplyvov (2001/42/EC) na úseku Bratislava – Sap, ako aj Sap – Budapešť s cieľom identifikovať jediné najvýhodnejšie riešenie na dosiahnutie cieľov Zmluvy 1977.
5. Proces vykonaný podľa predchádzajúceho odseku bude pokračovať spoločnými posudzovaniami vplyvov na životné prostredie podľa Smernice Rady o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (85/337/EEC) a ostatných relevantných smerníc ES..
6. Po identifikácii jediného najvýhodnejšieho riešenia podľa odseku 4, zmluvné strany začnú rokovania o ustanoveniach Dodatkovvej zmluvy. Dodatková zmluva implementuje identifikované riešenie a odrazí akékoľvek zmeny Zmluvy 1977 potrebné na dosiahnutie jej cieľov.

Článok III

Pozastavenie výkonu niektorých záväzkov zmluvných strán

Všetky záväzky výkonov a prác, ktoré neboli vykonané podľa Zmluvy 1977, sa dočasne pozastavujú počas doby platnosti tejto Dohody.

Článok IV

Stupeň Čunovo a hať Dunakiliti

1. Stupeň Čunovo pozostáva z nasledujúcich existujúcich objektov na slovenskom území:

- a) rozdeľujúca hrádza spájajúca objekty na ľavej strane Dunaja uvedené v nasledujúcich písmenách k pravej strane prírodného kanála pozdĺž úseku rkm 1842 – 1851,75,
- b) hať na obtoku,
- c) prehradenie koryta Dunaja,
- d) plavebná komora,
- e) stredová hať,
- f) hrádzová časť vodnej elektrárne,
- g) hať v inundácii,
- h) náпустný objekt do Mošonského ramena Dunaja,
- i) spojovacia hrádza.

2. Zmluvné strany sa dohodli, že ciele Zmluvy 1977 na úseku Dunaja medzi Bratislavou a Sapom sa do nadobudnutia platnosti Dodatkovej zmluvy dosiahnu spoločnou prevádzkou stupňa Čunovo.

3. V Dodatkovej zmluve bude riešené využitie hate Dunakiliti a jej súčinnosť so stupňom Čunovo.

Článok V

Výroba energie

1. Výroba energie sa realizuje na vodnej elektrárni Gabčíkovo.

2. S ohľadom na to, že Maďarsko si neželá využívať svoj hydropotenciál z rieky Dunaj, bude Slovensko brať úžitky z podstatnej časti 2 980 GWh projektovanej ročnej výroby elektrickej energie z vodnej elektrárne Gabčíkovo. [Slovenská strana má nárok na podiel energie z vodnej elektrárne Gabčíkovo rovnajúci sa slovenskému hypotetickému podielu z energie zo Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros založenému na jeho podiele na hydropotenciáli rieky Dunaj, t.j. 2 570 GWh ročne].

3. Minimálne prietoky vody do starého koryta Dunaja a Mošonského ramena Dunaja dohodnuté v Dohode medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o dočasných technických opatreniach a prietokoch do Dunaja a Mošonského ramena Dunaja z roku 1995 sú výrobou energie nedotknuté.

4. Skutočne vyrobená elektrická energia na vodnej elektrárni Gabčíkovo a náklady na prevádzku Vodného diela Gabčíkovo budú každoročne vzájomne vyúčtované.

Článok VI

Protipovodňová ochrana a prevádzanie ľadov

1. Protipovodňová ochrana a prevádzanie ľadov na úseku Dunaja medzi Bratislavou a Sapom sa uskutočňuje vhodným využitím starého koryta Dunaja, inundácie, ramennej sústavy a derivačného kanála. Protipovodňové hrádze sa ďalej podľa potreby v tomto úseku posilnia.

2. Zmluvné strany sú zodpovedné za zabezpečenie protipovodňovej ochrany ich územia na úseku Dunaja pod Sapom vlastnými prostriedkami a v súlade s dohodnutými zodpovednými kritériami.

Článok VII

Údržba starého koryta Dunaja

1. Maďarská strana je zodpovedná za úpravu starého koryta Dunaja medzi rkm 1851 a rkm 1811 na spoločnom slovensko-maďarskom úseku a to na svoje vlastné náklady.

2. Protipovodňovú ochranu týkajúcu sa údržby starého koryta Dunaja vykonávajú zmluvné strany na vlastnom území.

Článok VIII

Plavba

1. Komerčná a štátna plavba na úseku Dunaja medzi Bratislavou a Sapom sa uskutočňuje v zdrži a derivačnom kanáli.

2. Staré koryto Dunaja a bočné ramená, tam kde to bude environmentálne vhodné, môžu slúžiť účelom rekreačnej plavby.

3. Maďarská strana je na úseku Dunaja medzi Sapom a Budapešťou na vlastné náklady zodpovedná za vytvorenie a údržbu spoľahlivej a trvácnej vodnej cesty v súlade s jej medzinárodnými záväzkami.

Článok IX

Splnomocnenci

Najneskôr do dvoch mesiacov po nadobudnutí platnosti tejto dohody vláda Maďarskej republiky vymenuje svojho splnomocnenca v súlade s Dohodou medzi vládou Československej socialistickej republiky a vládou Maďarskej ľudovej republiky o spoločnom štatúte splnomocnencov vlád, ktorý upravuje ich činnosť pri výstavbe a prevádzke Sústavy vodných diel Gabčíkovo – Nagymaros, podpísanou v Bratislave 11. októbra 1979 v Bratislave.

Článok X Osobitné záväzky

1. Počas platnosti tejto dohody maďarská strana nezačne s výstavbou žiadneho podstatného vodného objektu, vrátane priehrady, na úseku Dunaja medzi Sapom a Budapešťou mimo rámca a režimu Zmluvy 1977 a bez prechádzajúceho súhlasu slovenskej strany.
2. Počas platnosti tejto dohody sa maďarská strana tiež zdrží akýchkoľvek činností, bez predchádzajúceho súhlasu slovenskej strany, na Dunaji medzi Sapom a Budapešťou, ktoré by v budúcnosti mohli zmariť dosiahnutie cieľov Zmluvy 1977.

Článok XI Náklady na údržbu

Zmluvné strany sa zaväzujú znášať náklady na údržbu a prevádzkové náklady objektov Vodného diela Gabčíkovo v pomere skutočne odobratej elektrickej energie podľa článku 5. Náklady na údržbu a prevádzku ostatných objektov znášajú tie zmluvné strany, na ktorých sa objekty nachádzajú. .

Článok XII Vyrovnanie účtov a náhrada škôd

1. Vyrovnanie účtov za výstavbu a prevádzku sa uskutoční po uzavretí Dodatkovej zmluvy so zohľadnením opatrení, ktoré sa prijímu v súlade s Dodatkovou zmluvou.
2. Zmluvné strany vyriešia otázku náhrady škôd v Dodatkovej zmluve v súlade s Rozsudkom a Zmluvou 1977.

Článok XIII Riešenie sporov

1. Akýkoľvek spor medzi zmluvnými stranami týkajúci sa tejto dohody, ktorý strany nie sú schopné vyriešiť na úrovni splnomocnencov alebo diplomatickou cestou, sa spoločne predloží na vyriešenie Medzinárodnému súdnemu dvoru, pokiaľ nebude mať výlučnú právomoc iný súd.
2. Predchádzajúci odsek sa nedotýka ustanovení o riešení sporov v akýchkoľvek iných zmluvách alebo dohodách platných medzi zmluvnými stranami, vrátane Osobitnej dohody.

Článok XIV Záverečné ustanovenia

1. Táto dohoda nadobúda platnosť 30 dní po tom, čo si zmluvné strany vzájomne oznámia splnenie vnútroštátnych podmienok potrebných na nadobudnutie platnosti tejto dohody.

2. Dohoda ostane v platnosti do nadobudnutia platnosti Dodatkovaj zmluvy. Ak Dodatková zmluva nebude uzavretá alebo nenadobudne platnosť do [10] rokov od nadobudnutia platnosti tejto dohody, skončí platnosť tejto dohody, pokiaľ sa strany nedohodnú inak.

3. Strany spoločne oznámia Medzinárodnému súdnemu dvoru uzavretie tejto dohody a zašlú mu jej kópiu v anglickom jazyku.

Dané v dňa v dvoch pôvodných vyhotoveniach v slovenskom, maďarskom a anglickom jazyku. V prípade rozdielov alebo sporov je rozhodujúci anglický text.